„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 20. У Новом Саду у недељу 5. фебруара 1889. ГОДИНА XXIV.

СПЛЕТКЕ У СРБИЈИ.

У прошлом броју „Заставе“, ми смо подигли вео са најновије „завере“, која је откривена у Румунији, а тиче се бајаги краља Милана. Завера је доиста постојала, само је она наперена против — радикалне странке. Из целога је изашло то, да прваци радикалне странке у Србији, треба или да се одреку Николе Пашића, или, да у Србији остане и даље неуставно стање. Ова дилема очигледно може да буде судбоносна по даљи развитак Србије. Добили смо писмо Николе Пашића у тој ствари, које је намењено јавности, и које овде дословце саопштавамо. Писмо гласи:

Драги друже!

У последње време отпочеле су се око мене и мога имена, врети и плести неке интриге. То је било, када је ступила на управу савезна влада, па је тако то било и онда, када је ступила радикална влада на управу, — па ето да тако бива и у ово време, када се с правом очекује, да у Србији наступи промена владе у парламентарноме духу. Те интриге, као што се види, воде се са неким планом. Оне ишчезавају и ућуткавају се, када ишчезава вероватност о промени управе, а појављују се, час слабије, час јаче, чим се осети, да се прилике мењају и да може настати време, када се краљева милост може распрострети и на мене.

Ја не могу тачно знати личности, које су ставиле себи у задатак, да ми за свагда повратак у отаџбину спече, (а не желим их ни нагађати); али ово стоји чврсто и несумњиво, да те интриге потичу из круга, који не само мене мрзи и ненавиди, већ који је рад сваком злу Српства и који би желео, да у Србији влада вечити раздор и неслога.

У последње време, а особито од када је српски краљ, у очи прославе петстогодишњице косовске битке, апелирао на слогу свију српских синова и странака, и када се је народ одазвао томе племенитом краљевом позиву, прихватио нови устав и тиме отворио врата парламентарној управи у Србији, — обновиле су се и учестале те интриге. Истина, оне се, при мало бољем посматрању, провиде; али за то могу обманути многе, који из далека гледају и чују из девете руке. — И ето, то ме је нагнало, да изађем из резерве и да подигнем глас у одбрану истине и правде.

По моме мњењу, Србија је, са решењем краљевим, да сазове велику народну скупштину, ради промене устава, ступила на нову стазу. А са усвајањем новога устава ударен је основ новој ери — новом парламентарном развитку Србије.

Све искрене српске патриоте обрадовале су се том новом кораку Србије и у њему су гледале залогу за нову и срећнију будућност Српства.

Но чему се српске патриоте радују, томе се не могу радовати они, који би желели, да је Србија легло раздора, трзавица и ненормалнога стања. Мени се чини, ако се не варам, да из тога, или њему подобнога круга, потичу све интриге, које су управљене противу нормалнога развића Србије, па и противу њених извесних родољуба.

Неки српски и страни листови увек су сипали на мене грдње и денунцијације, називајући ме свакојаким именом, чим су осетили да се стање у Србији мења на боље, и да се могу прибрати и сложити српске снаге на рад око српскога бољитка. Но ја сам ћутао и претпостављао да ће их моје ћутање и немешање у унутрашње ствари Србије једном опаметити, да престану бацати се каменом на онога, кога су неправедно на смрт обрекли. Ћутао сам и онда, када је мој патриотизам поново у сумњу доведен и када је „Виделе“ стало доказивати, да сам Бугарима судио Македонију и да сам радио противу своје отаџбине. — На све те клевете ћутао сам, (и ако је моје срце тим неправедним нападајима љуто парано), јер ме је савест тешила, да ће једном настати дан, када ће ми и моји најжешћи противници признати, да сам био и остао већа патриота и онда, када су ме немоћна взгиваника обасипали грдњама и клеветама пред народом, пред којим се не могох бранити. Па бих, на послетку, и сада ћутао, када се поново осуше интриге, да не видим у њима смер, не само да мени загорче још више живот, већ да омету Србију на њеном новом путу, да омаловаже нови устав и осујете парламентарну владавину, те да тиме поврате Србију опет у коло интрига, трзавица и немоћи. И ето, ово последње нагнало ме је, да после толиког ћутања подигнем глас преко новина, не толико себе ради, колико да браним Србију и да покушам поништити интриге које се плету и после усвојеног устава и предстојеће парламентарне владавине.

После толиког врећања и денунцирања и после толиког ћутања, имао бих много што-шта да кажем, али уздржаћу се од свега, што не стоји у најтешњој вези са интригама, које су потекле од сазива велике скупштине и промене устава. Да почнем.

„Виделе“ је и сада као и увек отпочињало чарку и на једно 15 дана, после усвојеног устава, наштампало је у своме броју од 11. јануара, а под рубриком „Шта се чује“, међу осталим и ово што следује: „Пашић нигде не каже, да је он предлагао непријатељу да га овај подкупи, него, на против, Пашић је предлагао да њега — непријатеља — подкупи са Македонијом, само да се избегне проливање „славенске братске“ крви између Срба и Бугара. И камо лепа срећа, да га је онда г. Стамбулов послушао. Нити би било оног „братоубиственог“ рата, ни Сливнице, нити сада спора о Македонији“ и т. д.

На ове толико пута понављане денунцијације изјављујем најсвечаније и најодсудније: да никада и никоме нисам судио Македонију. Шта више, претрпио сам од владе бугарске непријатности и гоњења, чини ми се, једино с тога, што сам им оспоравао право на Македонију. И онда сам говорио, и сада понављам, да је у мојим очима сваки онај издајник Српства, који може да чува и брани интересе Српства у тој покрајини, па то пропушта, из буди којих обзира, као што су чинили до сада неки наши вајни државници. Толико за сада.

Што се пак мога савета тиче, тај, истина, није био за рат са Бугарском, али да се је послушао, данас Србија не би имала спора о Македонији, јер би то питање решено било у корист Српства. А да је мој савет ишао на то, да Србија осигура себи Стару Србију и Македонију, за то имам најсвечаније и најјаче доказе, који се не могу никада осумњичити.

А што су моји политички, а, може бити, и лични непријатељи непрестано сумњичили мој патриотизам и забадали ми нож у срце, то су чинили, сигурно с тога, што су знали, да је то за мене највећа увреда и да се не могу у Србији бранити. А ако би се почео бранити у туђини и казивати моје назоре о будућности Српства, да ћу тада навући нова гоњења свију оних држава у којима се находе српске земље, те ће ми као опасном велико-Србину забранити приступ и бављење у својим крајевима. Но као што видите, ја ево испуњавам сада ту њихову жељу. — Други емисао тим честим нападајима и изазивањима не могу знати, јер сам уверен, да они, који ме денунцирају, знају, да сам ја одмах после румелиског преврата саветовао и доказивао, да би била највећа погрешка, која се не би могла тако лако опростити, ако се Србија не користи тим згодним приликама и ако не окупира Стару Србију и Македонију, паралелно идући и стојећи на истом земљишту на коме Бугарска стоји и ради. Но тај мој савет и поред тога још изјава, да ја угушујем сваку помисао на праведну освету у часу, када интереси Српства захтевају од својих синова слогу и покорност; — може врло лако бити, да је била за мене извор нових гоњења и денунцирања, од стране оних, који су видели, како високо стоји мој патриотизам и како су правилни и тачни били моји политички погледи и савети.

Но поред ове моје изјаве, која се односи на старије денунцијације, за које су могли и други сазнати, који су „Виделе“ читали, имам да учиним још једну нову изјаву, која се односи на нове, подземне и још довољно не исказане и не обележене денунцијације, но које се страшно помаљају у следећем телеграму из Београда у „Пестер Лојд-у,“ у коме се у главноме каже ово: „Образовање радикалног кабинета, осујетиће се услед неких личних диференција између краља и вођа радикалне странке. Краљ тражи, да се радикална странка одрече од Пашића револуционара, а прваци се са тим не слажу.“

Непријатељи мира и слоге српске, а особито они, који су као громом поражени новим уставом и будућом, свечано зајамченом, парламентарном управом земље, — не могу се никако измирити са таквим нормалним стањем у земљи и покушали су по ново да прибегну денунцијацијама, како би омели краља да испуни своју зајамчену реч, да се са новим уставом отвара нова парламентарна управа у Србији, и како би тиме омаловажили нови устав у очима српскога народа и страногa света.

Политичари који су живели од ненормалнога стања у земљи и који су Србију ослабили, исцрпели и растројили, и после многих срамота и несрећа потисли Србију иза леђа свију других балканских државица; политичари, који нису кадри, да се на отвореном и јавном пољу уставности утркују, ко ће више народу користи и славе прибрати, не могу се никако измирити са новим уставом и новом парламентарном управом, и с тога су зажмурили пред новим светом и латили се гадних и ниских сплетака и интрига.

Поменути телеграм „Пестер Лојд-а“ доказује, (претпостављајући, наравно, да је веран у свему и да потиче из владиних кругова) да су интриге у неколико успеле и обмануле краља.

Пре, да се обори радикална влада, нужне су биле интриге и лажне вести, које су се систематички и са свију страна тврдили, да су хтеле неке чете упасти у Србију, — и влада је пала и са тим су успели они, којима је мирна и напредна Србија сметала у плановима.

Сада пак, да се омете сазив велике скупштине, да се осујети примање новога устава и да се Србија баци у још већи

ЛИСТАК.

ХТЕО ДА ПИЈЕ, А НЕ ХТЕО ДА ПЛАЋА.

После босанског устанка 1858. год. похватали су Турци многе крајишке сељаке и свештенике, па су их на робију и заточење осудили. Простије људе послали су у Видин, да издржавају затвор, а отменије довели су у Цариград и држали су их у централном затвору. Њихово стање било је неко време доста неповољно, али после, кад су неки српски родољуби и Руси о њиховој патњи дознали, то се и њихово стање поправило. Турци хране све своје осуђенике, па били они политички кривци или прости злочинци, свештеници, паше или ефендије, само с хлебом и водом, и сваком је слободно, да у пространом затвору легне и лежницу себи изабере, где му је воља, јер му је суђено, да на голој земљи лежи, ако некога нема, да му какав простирач и покривач пошаље или донесе. И наши јадни Босанци морали су дуго времена о хлебу и води живети, као и на каменом поду спавати. Била је то ужасна патња за робсве невољнике, и није им друго преостало, него се патити, док им Бог не посла браћу Србе и Русе, да им се у невољи нађу. Браћа и пријатељи нашли су средства и путе, и босански мученици добивали су редовно све, што им треба. Турци пропуштају у затвор све, што се осуђеницима у храни или оделу донесе. У петак и недељу допуштају са сваким, који је осуђен, говорити и састајати се, а није се бранило и новаца имати. Код наших Босанаца пријавило се једног дана неколико српских родољуба, донели су им новаца, хаљина, простирача, хране, дувана и свега, што им је требало. Нашим Србима освануо је Божић, и сви остали робијаши дивили су се, како Србин за Србина и у невољи мари. Но онда се тек разведрило босанским осуђеницима, кад је генерал Игњатијев за руског посланика у Цариград дошао, јер се он одмах за ослобођење Босанаца заузео, и није дуго времена постојало, а турска влада пустила је из тавнице све босанске осуђенике, па их у Цариграду интернирала. За јемца дали су они „бога истинога и задали своју веру тврду,“ да неће побећи! Турци су поверовали, а Босанци употребише ону турску политику: „С поштеним поштено, а с непоштеним непоштено, или поштеном задај реч и одржи је, а непоштеном не одржа“. Једног дана ухвате Босанци маглу и отплове на руском пароброду у Одесу а одande даље у Румунију и Србију. Двојица нису хтели да бегају, него су остали у Цариграду. То је био поп-Давид Рогић и Васо Поповић, први родом из Брвског, а други из Предора. Поп-Давид остао је да буде свештеник у цркви светог Николе, у којој се служи словенски, па је служио службу Србима из Приморја и Црногорцима, а они су му толико плаћали, да је могао лепо живети. Васо Поповић потражио је службу у српском агентству, па како је онда био Јово Ристић српски заступник у Цариграду, то је он примио Васу Поповића као каваза.

Васо је био млад, угледан и врло висок момак, па кад је скројио нове, позлаћене, српске народне хаљине, припасао сабљу, а мале сребрне пушке затакао за појас, то је Васо био најугледнији кавaз у Цариграду, и сваг је имао од њега респект, па су га звали: „Кирдели-Василе“.

Кад је био покојни кнез Михаило у Цариграду, заволео је он Васу, па му поклонио 100 дуката, за које је Васо одмах купио лепе позлаћене хаљине и накитио се, што је лепше могао.

Васо се пропио и постао прави „бекримујо“. Његову службу није вршио како је требало, и у српској агенцији већ су били с њим незадовољни. Променуо се и Јово Ристић, а на његово место дошао други, и Васо опијајући се и често правећи шкандале, постао је немогућан и морао је српску службу кантирати. Васо је тражио на другом месту службу, али како су га свуда познавали као пијаницу, то га није хтео баш нико примити. Већ је Васо живео на вересију и није одавно новаца имао. Људи су га знали, па су му кредитирали и он је узимао новаца у зајам, где је само добити могао. Живео је добро и није хтео ни за длаку да попусти, него се кицошио и увек лепо одевао.

Свему има краја, па је морало и с Васом тако бити. Кредит му се исцрпео и није могао више новаца у зајам добивати. Морао је да продаје све, што је имао и што му није од преке потребе било. Још су му остале хаљине, али су и оне отрцане биле и остао је траг, како су скупоцене биле.

Дошло је већ и до тога, да Васо и своје позлаћене хаљине Жиду прода, а Жид ће их сагорети и оно злато, што је у њима ушивено, извадити.

Пре него се са својим хаљинама опростио, дошло му је у главу, како би добро било, да милост султана потражи. Имао је у цареву двору пријатеља, који су га познавали, и он је мислио, како би њиховом протекцијом могао нешто постигнути, а ако ништа више, а оно барем неку службу добити. Често је одлазио и давао неке молбенице, тражећи службу, али му није било одговора и решења. Васо се расрди, па једном понесе молбеницу и он се реши, како ће је у руке султану предати. У тој молбеници молио је Васо султана, да му се нека служба даде, или ако не може да буде, да му султан благоизволи дати ферман, како му је слободно у свакој крчми и на дућану пити,

вртлог унутрашње забуне, прибегло се истим средствима и интригама. За тај посао нашао се некакви Зец, Кешељ, бивши сејменски потпоручник, који је отпуштен из службе, да покуша учинити ларму, са 4 до 5 Црногораца, за време скупштинскога рада, па да се онда нада вика, како је радикална странка невера, како је бунтовничка, и да се затражи одмах ванредно стање, преки суд, распуст скупштине, осујећење новог устава и т. д.

Но замишљај није испао аранжерима као што треба. И сада су настале подмукле интриге и денунцијације, које су, као што „Пестер Лојд-ов“ телеграм сведочи, имале доста успеха, када грозе Србији новом непарламентарном управом.

Ја протестујем најсвечаније и противу замисли, да сам ја могао имати каква додира са тим сејменским официром, за кога сам први пут чуо, када су донеле београдске новине; да је за време савезне владе хтео компромитирати ову пред Аустријом, издавши некакву прокламацију на Босанце, која је, случајно, опет прво пала у руке српске и аустријске полиције, а која је штампана у штампарији „Видела“ и коју су „виделови“ сурадници писали; да је после тога протеран из Србије. Ја протестујем противу тајних денунцијација, да сам могао имати додира са човеком, који се прошле године вртео по Букурешту и говорио, да је дошао да ме убије и са тим да заглади своје погрешке и издејствује себи опроштај и повратак у Србију. Ја протестујем не само у име моје, но у име сваког часног и свесног радикала српског, да можемо имати додира са таким човеком, за кога се јавно говори да је хтео веру променути; за кога се зна, да је изгнан из Кијева са свечаности, као човек нечисте и тавне прошлости. Ја протестујем противу те дрске и слепе мржње спрам мене, која се дотле заборавља, да једног истог човека намењује за мога убицу и за мога сазаклетника.

Ја нећу да доказујем, како је то крајње глупо и будаласто од стране оних, који су се латили те швиндлерске афере, да панкају поједине чувене и часне политичке борце. Зар могу народ у Србији покренути и узбунити, један истерани сејменски официр са 3—4 Црногорца, које нико у Србији не познаје, то ли да за њима, који су спремили били неке пајацке капе, крене у бој и револуцију? Заиста до крајности смешно, али ужасно жалосно, када се види, да се и таква средства употребљавају да омету краља и народ у изводењу Србије из тешких партијских забуна, трзавица и немоћи!

Но у вести донешеној „Пестер Лојд-ом“ није најцрње то, што се њоме наговешћује, да ми се и даља врата отаџбине затварају и да се називам револуционаром, већ има нечега, што је горе и црње но ма какве вести, које би се на мене односиле. У тој вести тражи се од радикалне странке, да се одрече мене, као револуционара, па да јој се може поверити управа земље; тражи се, да се одрече мене, па да у Србији народ може уживати плодове новога устава; тражи се, да се одрече мене, па да краљем свечано зајамчена парламентарна владавина може настати у Србији!!! Боже мој, какав ли сам ја то незнани грех учинио Србији, или ма коме у њој, те да се такви тешки и крупни захтеви стављају у свези са одрицањем од мене?! Моја душа и савест незна ништа у чему би ме могла укорети, а још мање, да сам што сагрешио

али не плаћати, као што је то некад било и као што је такав ферман по причању и Краљевићу Марку био подарен.

Васо се протури у џамију на Бешикташу, а у ту џамију долазио је султан сваког петка, и није свак могао без препоруке и познанства да се у ту џамију протури. Кад је султан своју молитву свршио и из џамије се у двор повраћао, то је између поврх неких Турана, који су султану молбенице предавали, и Васо своју молбеницу високо подигао, а десну руку на срце положио, па гласно рекао: „аман падишо!“ Султан не прима од никога из руку молбенице, нит на кога свој поглед баца, али је ипак Васу опазио, јер је Васа био већи од сваког другог човека, а његове и ако већ отрцане, ипак још приличне златне хаљине обраћале су свачију пажњу на њега. Отуд је наредио султан, да царски „јовер“ узме од Васе молбеницу.

Васина молбеница отишла је у царски двор и султан је исту прочитао, али није могао Васиној молби задовољити, осим што му је поклонио мало новаца. Данас је Васо умр'о, али се и данас још у Цариграду о његовој молбеници приповеда.

П. У.

против Српства и своје отаџбине. Ја незнам по чему сам тако ужасан и страшан, да се таки огромни захтеви везују са мојом незнатном личношћу; да се изриком тражи одрицање, па да Србија може уживати плодове новога устава, те да у Србији може настати парламентарна владавина. Који ме познају, знаће, да тако страшан нисам, а још мање да сам по професији револуционар, и да је највећа махна моја, као политичара, што се увек у народним пословима руководим једино и искључиво народним интересима.

Све што сам као политички радник чинио, потицало је из тежње, да послужим, колико могу, саветом, радом и животом, својој отаџбини. У томе раду претрпео сам доста, но ако чаша страдања није препуњена, ако се ишту и даље жртве за благо отаџбине, ја сам готов да их дадем.

Истина, нема ништа теже за политичког радника, но када доживи, да га се одричу они, са којима је радио. Но ради блага отаџбине, ради среће српскога народа, ради увођења парламентарне владавине у Србији — ја сам готов и ту чашу горчине и чемера да попијем. Та она се пружа у име среће народа, у име његовога спокојства и напретка, у име моћи и величине отаџбине! Ја је примам и пијем је у славу и величину српскога народа, а вас молим моји верни другови, одреците се мене и спасавајте Србију и Српство! Одреците се на свагда и небојте се прекора своје савести, нити прекора народњега, јер тим вршите родољубиво дело, спасавате свој народ од нових несрећа, трзавица, немоћи и понижења сливничких! Одреците се брзо и без затезања, јер ви се не одричете из страха, као Петар Христа, већ се одричете из љубави к своме народу! Ту сумње и избора нема. Између среће народње и мене, не може и не сме бити избора. Ја вас молим, ако је то збиља истинита вест, и ако збиља само од тога зависи да ступи у живот нови устав, да се отпочне парламентарна владавина, — он да не чекате ни часа и брзајте што нашој милој и општој отаџбини олакшава стање и отвара пут к срећнијој будућности!

Та патриоте не живе за шта друго, већ једино за свој народ и своју домовину, — и када се траже жртве принашајте их слободно! Небојте се ни Бога што невиног а оклеветаног на жртву приносите, — јер жртве треба да су чисте! Небојте се ни савести, што невина друга жртвујете, јер знајте да она не може вас укорети, када ме са одобрењем мојим приносите на жртвеник отаџбине! Небојте се ни народа, јер га можете овим писмом уверити да примам поново чашу искушења ради његовога напретка и његове слободе! Небојте се никога, ни родбине моје, јер она се је навикла да ме гледа и жали као страдалника! Нека вам је просто и од мене, и од породице, и од Бога, и од народа, — само ако сте уверени да са тим коме народу помажете!

У Букурешту, 30. јануара 1889.

Остајем Ваш верни и одани друг

Никола Пашић.

Ко год познаје Пашићеву љубав према Србији, ко год познаје његово самопрегоревање, тај је у навред могао знати, да ће Пашић само овако моћи проговорити, као што је проговорио. Јесте, тако би говориле све праве патријоте на Пашићевом месту. На председима радикалне странке је сад, да измере, како ће они после овог писма, по други пут, проговорити. Хоће ли се доиста узбурквано море сплетака зајазити и утишати, кад прогута Пашића, или ће се само још више увујати и тражити нове жртве?! У томе је практично питање... Но један ревон свакако говори за то, да се жртвује Пашић. То је онај ревон, по коме се владају од глади полу-мртви морнари, кад их у трошној барци, баци бура на дебело море, и онда бива по некад, да другови поједу свог друга на кога је пала коцка.... Но куда забродисмо? Радикални прваци одговориће већ једном. Они ће по свој прилици рећи и по други, па и по стоти пут, то исто. Морају рећи, јер ово питање има и моралну страну. Ко би био кадар према невином другу свом да буде политички калибар, тај не би никад био у стању, да усрећи отачбину. Ристић је већ испио „горку чашу“ слатке малвасије, кад је наздравио Христићу, и кад би се десила и та немогућност, да се прваци радикални одреку Пашића, попуштајући очигледним сплеткама, онда би доиста народ у Србији имао права о идућем Видовдану славити петстогодишњицу — Вукове издаје. — Оволико морадосмо рећи, да обележимо и ми своје становиште.

КРИЗА У ФРАНЦУСКОЈ.

(ж) И чудно је и поучно је. Мако предлаже у француској комори, да се дебата о ревизији устава отклони и комора тај предлог не прима. За њим устаје Дувиљ-Мељфе, доноси тај исти предлог и комора тај предлог прима. Је ли узрок тој наглој промени у мишљењу коморе можда личност оба предлагача? Није. Обојица су пријатељи владе, обојица су устали да говоре, руковођени најбољим интенцијама према кабинету. И комора предлог једнога прима, а предлог другога одбацује. Заиста чудно. Но како се то могло догодити? Ево како. Једна фракција у комори гласала је у први мах за предлог, а за тим против тог истог предлога. То је фракција опортуниста, странка политичких шепртља и ћифтанских спекуланата, странка људи, који увек држе са јачима, који увек налазе свога рачуна, било да „раде“ са републиканцима, било са монархистама, било са социјалистама. Странка, која је управо највише крива целом овом вашару у француским парламентарним приликама. И то је поучно. Таких „пашажера“ има у осталом не само у Француској, него у свакој држави. Па и код нас.

Но то је споредно. Обележје, сигнатура целог догађаја је: да се ствари у Француској окрећу на боље. О француским парламентарним приликама говорено је на овоме месту већ више пута. Казано је, да данас у Француској нема ни једне парламентарне странке, која би имала за собом сигурну већину у комори. Последица томе је била, да ни једно министарство, које се случајно нашло на власти, није могло водити одлучну политику, досљедну своме програму, него је силом околности приморано било, да ступа у савез то са једном то са другом политичком фракцијом у комори, удешавајући са истом заједнички програм. То опште обележје носе на себи сви кабинети, склопљени за трајања садање коморе француске, а политика њихова беше политика компромиса.

Разуме се, да је тако стање ствари ишло у прилог политичким спекулантима, јер је омогућило и створило земљиште њиховим разним шеретлуцима, а на штету народу и међународном угледу Француске. Та клика је жарила и палила по Француској, рушила разна министарства и доводила нова на власти, стварала законе и уредбе, према свагдањем рачуну своме. Разне прљаве парнице, које избише на површину, јасно осветлише сву ту макинацију људи, који из свога тренутног положаја начинише прост „кшефт.“

При таким унутрашњим приликама дошло је на власти министарство Флокеово, влада радикалне странке, уз „концентрацију свију републиканских странака“. Но та лепа фраза могла је замазати очи само политичким оптимистима. У ствари је остало све по старом, управо немоћ владе и парламента према покору, који се у земљи догађао, није никад тако јасно избила на површину, као у последње време. Политички спекуланти су Флокеа и његову владу исто тако експлоатисали, као и њихове претходнике.

Није дакле ни мало чудно, што је народ француски сваким часом све више губио поверења у своме сабору, што је незадовољство расло с дана у дан. И на послетку се догодило нешто по све природно, нешто, што се морало догодити, да је наиме једна крајност изазвала другу крајност. Немоћ парламента, шеретлуци појединих група, које поверењем народним уђоше у парламент а на штету народа и државе, недостатак уставних гарантија, све су то чисто патолошке појаве, које мораху изазвати извесне последице, а то су захтеви: распуштање парламента, успостављање народне републике и ревизија устава. То беху латентне снаге у народу, способне, да створе снажну странку, као реакцију постојећим приликама, управо неприликама. Требало је само човека, који би пробудио делатност тих снага, ставио се на чело нове странке, па да отпочне благодарну борбу, са сигурним изгледом на успех. И тај се човек нашао, као што је увек велика мисао налазила свога извршиоца. Тај човек, то је: генерал Буланже.

Поред тешкоћа, с којима је имао да се бори кабинет Флокеов у комори, појавила се дакле још једна много већа, у новој народно-републиканској странци. Да је Флоке сватио потпуно свој положај, он би увидео, да борећи се против те нове струје у народу, игра врло јадну улогу, улогу средства, употребљеног за туђе циљеве. У борби француске парламентарне већине против народно-републиканске странке, пада бар јако у очи држање штампе тројног савеза, која је са силном жестином и сваком могућом приликом нападала Буланжера и његову странку; оне исте штампе тројног савеза, којој је јако на срцу лежало одржање стерилне борбе у француском парламенту, па тиме посредно одржање немоћи и безначајности Француске у међународним одношајима на европском континенту. Но сва замука беше узалудна Партија народно-републиканска расла је на супрот подвалама и гоњењима од стране противника њених из дана у дан. Ореол нове, спасоносне, чисто народне идеје, придаваше јој мађијску силу и она захваташе све шире кругове народа француског. Малена још у парламенту, беше народно-републиканска странка тим јача у народу и ко се још сумњао у будућност њезину, тога је 27. јануар разуверио. Избор Буланжера за посланика у Паризу поразио је све. Радикално-републиканска влада је толико изгубила главу услед тога, да је понудила претседнику републике оставку, но умирена је класичким одговором Карнотовим, да он у победи Буланжера не види никакве опасности по републику.

И оно, што је после тога наступило, то је најаднија слика немоћи и несвести једне владе у очајној борби против много силнијег, победоносног противника. Место мушке резигнације, која рачуна са околностима и која је потпуно свесна опасности, пред којом се налази, посртала је влада у својој забуни и усплахирености час једном, час другом половином, палијативном средству, које јој је пре пало шака. На послетку се прибегло законском предлогу о скрутинијуму по окрузима и предлогу о ревизији устава — о ревизији, за коју се у напред знало, да ће је сенат одбити.

Видело се, да та борба не може дуго трајати, али да ће се тако ненадно свршити, томе се нико није надао. Опортунисте, против којих је управо и управљена била сва оштрица народно-републиканске странке, заклониле су се за кабинет Флокеов, пустили су, да се овај бије за њих и потпомагали су га у томе, докле год су имали изгледа, да ће овај давати сигурног окриља за њихов „кшефт.“ Али ето та сигурност је последњих дана спала скоро на нулу.

Кад је Мако предлагао, да се дебата о ревизији устава одгоди, они су још потпомагали Флокеа и гласали против предлога. На то је дошао Касањак и саветовао им је:

— Што играте са картама, које не значе ништа!

И опортунисте бацише карте под сто, гласаше за Дувиљ-Мељфе-а и Флоке — паде.

Но шта сад? На то у овај мах није лако одговорити. Сигурно је једно: да флуктуација партија у Француској узима све одређенији вид и да већ није далеко оно време, кад ће се моћи рећи, да је Француска консолидована. Према данашњим међународним околностима у Европи, била би то директна корист и по Словенство у опште, и по Српство на посе.

Па задовољимо се за сада и тиме!

Дебата у сабору и бука по улицама.

Будимпешта 3. фебруара.

У угарском сабору била је опет велика демонстрација против министар-председника Тисе, а по будимпештанским улицама исто тако. Осим тога спрема се за идућу недељу велика демонстративна шетња, на којој ће учествовати сво грађанство, које је против §. 25. основе обранбеног закона. На челу демонстраната ићи ће посланици обеју опозицијових странака, са заставама, за њима грађанство, а ред ће одржавати ђаци.

Но да идемо и ми редом. Јуче, у четвртак известио је председник угарског сабора посланике, да је било посланство угарског сабора код Његовог Величанства краља, да му изрази жаљење поводом смрти престолонаследника. На то се подигао Угрон, вођа крајње левице, те је најжешћим речима напао министар-председника.

Угрон рече у главном ово: „Врло је непријатно у сабору потрзати речи Њег. Величанства. Али ако то морам данас учинити, томе је влада крива. Као што је познато, Њег. Величанство је рекло саборској депутацији, нека одлучно помажу, дајашњу владу, јер та влада ужива потпуно поверење круне. Свака друга влада треба да пази, да круна стоји високо над партијским борбама, само је наш министар-председник нашао за добро, да са краљевих усана падну речи, које нису ништа друго, него просто

кортешовање за данашњу владу. Владар никад није одговоран за своје речи и дела, већ влада. А влада кад се нашла у запари, сакрила се иза престола, те је употребила владара на кортешовање. Влада треба да ужива поверење круне, али треба да ужива и народње поверење. Тиса је изгубио народно поверење, па сад је положио своју судбу у руке круне. Но кога од горе држе, тај је већ пропао. (Кад се на ово дигла велика бука од стране владине странке продужио је Угрон овако:) Ми смо за персоналну унију, и нисмо против владара. Зато се ви узалуд трудите да прикажете ствар тако, као да су демонстрације управљене против владара. Нису! Ми љубимо нашег краља, али ми само не љубимо данашњу владу, ми њу само — презиремо."

У Угроновом смислу говорили су и други пославици крајње левице, а министар-председник Тиса рекао је на све то, како оне речи Његв. Величанства нису биле званичне, те да је влада за њих одговорна, већ приватне. Због тога сад пребацују Тиси, да је доиста бацио сву одговорност на владара а он се извукао што није требао чинити.

Кад је дошло до специјалне дебате у ствари обранбеног закона, питао је посланик Фењвеши ово: Кад је по државном закону војска „царска и краљевска" зашто се у војсци употребљује назив „царско-краљевска." На то је одговорио министар Фејервари, да Његово Величанство признаје назив царска и краљевске, али војени заповедници не признају, бар неће да се служе тим називом. На ово се диже велика ларма. „Срамота што неће да признају! Далеко смо дотерали!" и т. д. Министар Фејервари одговорио је напослетку, да он сам, не може ништа у том променути, већ је то задаћа целокупне владе да ради на томе.

Док се у саборници све ово догађало, донде су јаке полицијске гомиле крстариле око саборнице и пазиле, да се свет не скупља. Но ђаци су се ипак скупили у башти музеума, те кад је Тиса излазио из саборнице почеше му викати: „Доле с Тисом!" „Доле с Немцем!" (Abzug német!) На ово упадоше детективи с оловним батинама и немилостиво ударише по ђацима и растераше их.

Око 4 сата искупила се једна гомила демонстраната у Шандоровој улици. То беху већином деца око 14—16 година. Чекали су да ђаци изађу из своје кафане. Кад се један вод полицајца приближио, викнуше два дечка: „Доле с полицајом!" Полиција их поче бити; растера гомилу и кад су се неки сврили у пограчевој гостионици, полицаја упаде и тамо растера све госте напоље. Ко год се нашао онда на улици страдао је. (Главни капетан издао је тога дана у јутру наредбу и објавио је плакатима, где опомиње сваког грађанина да из љубопитства не иде близу где су демонстрације, јер може настрадати, пошто ће се све демонстрације силом спречавати). Полиција је многе ту и похапсила, повезала их једно за друго штрангама, узела их усреду и тако их је терала преко улицеу сред дана. Но најглавнија је демонстрација била у вече. Око 1.500 ђака пођоше улицом, све по 8 у реду, певајући Кошутову песму и вичући улицом: „Доле с Тисом!" Стадоше пред редакцију владина листа „Немзета", те опет сагореше један број тога листа вичући: „Доле с Тисом!" На послетку одоше пред клуб посланика крајње левице. Тамо викаше: „Живео Кошут! Живео Угрон!" У клубу беху неки пославици, а један од њих, Ј. Лич поче говорити омладини, како му је мило, што се она тако достојанствено држи а не боји се. Он се за тим оградио од тога, да те демонстрације иду против краља, него су вели, управљене против владе. Свој кратак говор је завршио са речима: живео краљ! Таман почеше да се разлажу ти усклици, кад упаде један вод полиције на коњима, а неки рупише пешке са сабљама или са штаповима. Није нико ни позвао гомилу да се разилази, већ је почеше коњима газити, а немилостиво бити пљоштимице са сабљама, воњујским жилама. Призор је био управо грозан. Подиже се дрека до неба а све наже бегати. Пославици који су гледали са прозора овај призор згрозише се и повиваше полицајима: Разбојници! Убице! Застаните! Но све бадава! Полиција је немилостиво тукла и газила, па је многе и похапсила. Број ухапшених тога дана износи преко 50 међу којима има до 20 ђака, 3 приватна чиновника, 2 адвокатска помоћника, остали су радници, а има и 3 гимназиста.

Хоће ли полиција дозволити велику демонстративну штету коју хоће да приреде пославници и ђаци, то је питање. Огорчење је велико, јер су многи ђаци, кад је рупила на њих полиција, почели викати: „Хајдемо по наше револвере!" — Шта буде даље, јавићу вам.

* * *

У данашњој саборској седници било је врло бурних призора. Председник је поднео извештај о непредвиђа пред саборницом од пре 2 недеље. Из тога се развила бурна дебата, која је одмах почела. За тим је усвојен само један параграф основе обранбеног закона. Пријављено је било седам интерпелација у погледу јучерашњег понашања полиције. Но само је један интерпелант интерпелисао, па се седница закључила. Било је бурних призора. Пред саборницом био је мир; сви су изгледи да ће демонстрације до недеље престати. Но за недељу боје се озбиљних сукоба.

ДОПИСИ.

Фелдварац 2. фебруара. (Из црквене општине. — Школа. — Ситније вести.) Давно вам нисам писао. А, нисам имао баш ни каде. Све је обично текло. Ничег не беше ванредног, што би вам могао јавити а да би вас интересовало. Данас већ могу нешто. Премда су нам очи свију упрте у многе светске догађаје, те о разним локалним приликама мање рачуна водимо, али не смемо ни њих с ума сметути. Ближа нам је кошуља од хаљине. Зато хоћу да свратим пажњу поглавито на једну околност, која ће — држим — занимати и друге, а многим невољнима (невољних је општина данас и сувише!) од користи бити. Тиче се опет наше црквене општине.

Обично је да се у црквеним општинама нашим, на раскршћу између старе и нове године, бирају тутори црквени. Положај ових ја сматрам више него обичан. Скоро да је узвишен. О важности његовој да и не говорим. И некад је та пошта била највећа почаст за онога, кога на то место подигну. Коме су хтели највеће поверење да укажу, није му требало друго, него да га за тутора црквеног изаберу. И какво уживање беше! Али су онда тутори знали то поверење и да оправдају; онда су тутори знали ту почаст и да уваже. Они су били — што но реч — праве црквоноше. Часни и карактерни људи. Збирали су и чували црквену крајцару, као највећу светињу. Дневник им је био „рабош." Да сакрије коју крајцару; да од општине већу суму украде, ваљда би га с места нестало. Бивало је — истина — и изузетака, али где тога није!...

На против, шта видимо данас?

Нећу даље да идем. Пред очима ми је наша општина. За минулих десетак петнајест година, до данашње управе, једва да се за једног или два тутора може рећи, да су како тако изишли на чисто из туторства а да нису оставили за собом реп проневере или крађе. Скоро сви од реда замрсили су своје рачуне; пограбили извесну суму новаца и општину као на цедилу оставили. Општина после, или потраживања своја збрише, или се са дотичним упушта у погодбу, да бар колико толико уграби; или — најзад — поведе и сам процес да до својих новаца дође. Да богме, да је за све то крива сама општина, а у првом реду крив је црквени одбор. Он бира тутора и над његовим радом непосредну контролу води. Али није сва кривица ни на одбору црквеном. Деца раде оно што виде од оца. Најкривља је надлежна виша власт! Да је у ње више енерђије и истрајности; да она јачу контролу води над појединим општинама у свему, зар би било данас расула по нашим општинама; зар би било спорова за проневеру и крађу?!... Ово само узгред напоменух. Међу тим извесно је, да је код нас са туторством наступило било жалосно стање.

Кад је на управу општинску дошао данашњи одбор црквени, имајући хрпу очитих примера, видео је да туторство у очима многих није више тако велика почаст, као некад; видео је да се ту бакће око сопственог џепа и да се за туторе истичу и грабе понајвише моралне и материјалне пропалице; видео је да се за туторе нуде они, који би сами требали поред све зрелости још над собом туторе да имају — па у томе стању, да би ода свуд обезбеђен био, шта му је остало да чини?! Поставио је извесне услове, којих се будући тутор мора придржавати и — онда је приступио избору. Па какав успех од тога?... „Сви јунаци ником поникоше и у црну земљу погледаше!"... У две седнице се расправљала криза туторска. Нико неће — управо несме да се прими. Свави се „заклињује" на почасти. Код куће му је силесија посла, па „није рад своју кућу да занемари." Та „овај" је доспешнији; та „овај"... Једва се нађе неко, да одважно изјави, да се прима туторства. Беше то један од тужитеља старе општине Арон Клајић. И после толико несретних година, он је први који је најчистије положио пред одбором рачун свој. Но дошло опет време избора на измаку прошле и почетком ове године. Стари више неће. Опет седница једна, па друга — дошло и до треће; неће нико туторства да се прими. Сваки налази згодну извину. Свима је добро и код куће. Мислило се већ да ће се остати без тутора. Једва у последњем часу нађе се један од најмлађих чланова главне скупштине да се прими за првог управо главног тутора. А какав је отуд морал? „Пусто масло и пси лочу." Док беше на управи немаран и управо неспособан одбор, под којим је тутор на очиглед крао и радио шта је хтео, дотле се грабише о туторство многи и вечито би остали. А данас кад одбор води најјачу контролу — рећи над сваким покретом туторовим — данас беже од туторства сваки, као ђаво од крста. Докле је пао морал код многих наших људи? Где је свести ту? Да јадна ли морала, још јаднije свести!...

На послетку у каквом је стању данашњи одбор примио управу, није на чудо, што је на свашта пре-досторожан био. И ово је добра школа. Тако ако се уздржи, а без сумње да оће, за коју годину ваздух ће се са свим пречистити и онда ће на сваки начин бити утрвен пут за даље времена, шат нам, општина још и боље у напредак пође.

Толико о овоме имадо рећи. Док се изнесе пред главну скупштину годишњи извештај, онда ћу вам моћи још више занимљивости јавити.

Прошлих дана одржан је у нашим школама у смислу законског наређена први полгодишњи испит. До сад га још не беше овде. Јели ова установа од значаја, каквог — расправа о томе спада на другу страну. Могу вам рећи и то, да нам је школе наше, при крају нашег новембра, походио државни надзорник г. Греф. Посета беше са свим изненадна. У осталом не шкоди ништа. Добро је ма и тако да учитељи познаду „надзорнике". Зло је кад их никако нема!

Прошле суботе одржан је и код нас парастос Краљевићу Рудолфу. Беше прилично света у цркви. И местно полит. поглаварство је присуствовало. Све је лепо било, само се многима није допало, кад су видели местне чуваре, тако звану „полицију" под шеширима у цркви. Уверен сам да нисте ни ви варошани имали такову „параду" приликом одржаног парастоса пок. Краљевићу. Јо, ми без „параде" ништа!...

Слушао сам, а и сећам се да сам видео заклете војнике под пушкама и у „чаковима" у цркви у извесним приликама; али да то могу и најмљени чувари општински чинити — то не знам. Не би ли били тако добри господине уредниче, да ме о томе обавестите. Ја се не сећам, да сам игде читао да наша православна црква знаде за такове „параде"!.... **Т. К—тић.**

Вести из места и са стране.

Парастос покојним српским занатлијама новосадским. Данас у суботу 4. (16.) у 9 сати, приредили су чланови занатлијске задруге Срба Новосађана свечан годишњи парастос својим умрлим задругарима и задругаркама, на којем је учествовала целокупна задруга са својим свечаним барјаком и са 12 дуплира. Леп је ово знак, којим и опет показаше наше свесне занатлије, да се умеду сетити своје покојне браће, која су својим трудом и заузимањем ову задругу основали и то у оном тешком добу, када се цехови укинуше. На парастосу је учествовало многобројно грађанство из свију сталежа, ком нека је од нас српских занатлија велика благодарност на томе. Овом приликом изричемо нашу најтоплију захвалност г.г.: Почасном проти Павлу Балти, изабраном проти Милану Ћирићу и ђакону Милану Стоји, који не хтедоше никакве награде за свој труд примити. Хвала им. Нека је хвала и брату занатлији Ђоки Крушедолцу, који при завршетку у краткој беседи изговори значајан говор, који је достојно пристао у ову тужну свечаност. Приметити ми је само још, да је јако упало у очи, да срп. вел. гимназија на овом парастосу није била заступљена. Професорска колегија требала се сетити и овом приликом, да су неки цехови у своје време кад се укинуше, уступили своју готовину фонду срп. вел. гимназије.

Један занатлија.

Занимљива штампарска парница". Пишу нам из Будимпеште: „У четвртак, 2. тек. мсца, била је у фортуни занимљива штампарска парница. У судници је стајао иза председничког стола гласовир, а дан пре тога пронео се био глас, да ће бити приликом судске расправе свирке, па и певања. С тога се искупила силна публика, која се састојала већином из уметника и музичара. Ствар је у овоме: Уредник једног сегединског листа, Липчеји, напао је у листу, композитора Надора, и пребацивао му је, да је он, Надор украо једну туђу композицију и издао је као своју. Том приликом га је назвао: крадљивцем, музикалним „хондлером" и другим подобним именима. Увређени Надор, тужио је уредника због клевете и увреде части. Оптуженик се позвао на сведоке и тражио је, да му се дозволи доказ истине. Позивао се на стручњаке, па је захтевао, да један вештак одсвира ту композицију тужитеља, па и неку другу, да се поротници увере, како је музикална крађа учињена. Суд је дакле дао донети у судницу гласовир, али није дошло до свирке, јер то није било нужно. Бранилац оптуженога. др. Кењеди, тврдио је на почетку расправе, да је тужени у интересу јавног морала, имао права напасти тужитеља, јер није лепо, ни поштено туђе ствари издавати под својим именом. Заступник тужитеља, др. Нађ Деме, (овај исти, који је заступао Јоту у Томићевој парници) није признавао, да је ту морал у питању, но ипак је напослетку пристао, да се дозволи оптуженом доказ истине. Суд је тад наредио, да свака страна изабере по једног стручњака, суд ће изабрати треће лице. Суд је заклео та три стручњака, дао им обе композиције и стручњаци једногласно изјавише, да су обе композиције очигледно једнаке. Разлике у појединостима су тако мале, да чак и лајик мора видети, да је то једна и иста ствар. После овог суд није држао да је нужно, одсвирати обе композиције пред поротницима. Преслушани су још неки сведоци, који доказаше, да је Циганин Демко компоновао први песму, која је у питању. Кад је председник једног од сведока Цигана, запитао, коју је он песму научио од Демка, Циганин приђе ближе председничком столу, рече: „Ево ову", и стаде јасно звиждати једну ноту. Може се мислити, какав је смеј овладао у публици. После говора др. Нађа и обране браниоца, порота је ослободила оптуженога а тужитељ је оптужен на судске трошкове.

„Босанске старине" ишту натраг. У листу „Bosnische Post", што у Сарајеву излази, изишао је чланак под именом: „Reclamation an Bischof Strossmayer". У том чланку опширно се разлаже, како су у своје време босански фрањевачки манастири уступили владици Штросмајеру вазда старина на сачување, тако да чим у Босни настану „уређени одношаји" да има Штросмајер те старине вратити онима, од којих је и добио. Да су те старине Штросмајеру предате под таквим условом, писац реченога чланка позива се на писмо фрањевачког калуђера Кнежевића, који у свом писму говори, да му је још као ђаком у ђаковачком семиништу говорио владика Штросмајер, да зађе по фрањевачким манастирима у Босни, па да купи што-год нађе у њима уметнина и старина и да их њему пошље, а он ће опет све то послати са својим збиркама у Загреб, где ће се те ствари дотле чувати, док у Босни „не сијну бољи дани". Међутим писац реченога чланка вели, да Штросмајер није те покупљене ствари послао у Загреб као туђе, само на сачување, већ као своје, да их је од дотичних манастира откупио једанпут за свагда, па каже, да све то није истина, него да су босанске старине само уз услов, да ће се некада вратити манастирима, приспеле у Загреб у Штросмајерову „галерију слика". Писац позива по томе владику Штросмајера, да врати манастирима ствари, које је некада од њих добио, пошто се исте ствари сада и у Босни сигурно могу чувати. У „Обзору" је изашао сада одговор на тај чланак. У том се одговору тврди, да се само један мали део старина босанских, као неки новци, везе, мали кипови, налази у Загребу на сачување, а све је остало или купио владика Штросмајер и послао у Загреб, или су му биле без условно уступљење за нове црквене предмете. Ко има право, тек ће се видети. Споменути Кнежевић тврди у свом писму, да је све ствари, што их је покупио на молбу Штросмајеру, предао овоме уз горњи услов, т. ј. само на сачување, а уједно и уз обећање Штросмајерово, да ће од сваке ствари дати направити исто такву нову ствар, па је послати дотичном манастиру. Кнежевић каже, да је у сваком манастиру пописао ствари, па један попис оставио манастиру, а један послао Штросмајеру. Кнежевић не каже, да ли је Штросмајер испунио своје обећање, него захтева најпосле само, да се све споменуте старине врате дотичним манастирима, пошто је то њихова својина.

Српско црк. певачко друштво у Госпођинци приређује „беседу с игранком" на месне покладе 12. (24.) фебруара 1889. у распространеној дворани пок. С. Поповића у корист свога фонда. — Распоред је беседе овај: 1. „Да славимо", од А. Максимовића, пева мешовити збор. 2. „Није се утопио", од З. Ј. Ј., декламује Јулка Гргурова, ученица IV. разреда. 3. „Ој Бојко", од Ђ. Јакшића, сложио Сл. Лжичар, певају: гђце Анг. Поповићева, Милица Бељанска, г. Алекс. Столић и ***. 4. „Србија се дигла", од Хладачека, пева мушки збор. 5. „Ода ђаволу", од З. Ј. Ј., декламује Стеван Попов. 6. „Сморана ружа", из опере „Марта", певају: гђце Анг. Поповићева и Милица Бељанска. 7. „Крст", од З. Ј. Ј, декламује гђца Марија Остојићева. 8. „Српска молитва", од З. Ј. Ј., сложио др. Пачу, пева мешовити збор.

Кол'ко има Чивута на свету. На целом свету има 6,300.000 Чивута, и то: У Јевропи 5,400.000, у Азији 300.000, у Африци 350 000, у Америци 250.000. Кол'ко их има у Аустралији — не зна се; али неће бити да их млого има. Што се тиче Јевропе, највише има Чивута у Русији, и то 2,552.000. У Аустро-Угарској има их 1,544.000, а само у Галицији 688.000 душа. У Немачкој има их 562.000, у Румунској 263.000, у Турској 105.000, у Француској 63.000 и у Италији 40.000. У Палестини има 25.000 Чивута.

Најновије вести.

— Из Париза јављају, да је Карно до сада само председнику коморе понудио састав новог кабинета. Овај је то одбио.

— Из Букурешта јављају, да је комора са једним гласом већине одбила предлог, да се Брћаново министарство стави под оптужбу. Међу тим сви су изгледи, да ће се тај предлог, измењен, опет поднети и онда ће бити свакако примљен.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

(Стигли 4. фебруара у вече)

Будимпешта. Сабор је претресао 9. до 13. §. Код §. 14. изјавио је министар-председник, зашто је пристао, да се тај §. промени. Опозиција је подсмејом одговарала на то и тражила, да се расправа тог §. одгоди за понедељник. То је усвојено. Дошле су интерпелације због бруталности полиције. Министар Орци и Фабињи изјавише, да полиција мора чувати ред. Већина узела то на знање.

Брисл. Русија подиже 300 милијона зајма да конвертира старе зајмове.

Трговина.

= **Нови Сад**, 4. (16.) фебруара. На горњим житарским пијацама је радња са раном се утишала, прешла је она жарка радња што беше минулих дана у тих посао и промет са сваким зрном. Цена је шеници са $2^1/_2$—5 н. попустила, млинови и спекулација су јако уздржљиви од куповања. На горњим пијацама житарским са осталим зрном је врло слабога промета, међутим цене се држу једне те исте. На нашу пијацу веома мало стиже довоза са раном. Кукуруза је понајвише но и ово зрно се само за потрошњу пазари. Спекуланти не пазаре ни шеницу ни кукуруз још у овај мах. Цена је рани данас ова: Шеница новосадска, и шајкашка из остале околине наше 6 ф. 80—6 ф. 90 н. Наполица 5 ф. 70—80 н. Зоб 4 ф. 70—80 н. Јечам 4 ф. 60 до 70 н. Кукуруз 3 ф. 70—90 н. Све од 100 кгр.

Брашно по досадањој цени се мање троши. Млинови су у изради брашна јако умерени.

На осталим пијацама нашим са производима, није што живахнијег посла, пошто је са стране врло мало купаца. Угојени свињи 42—46 нов. од 1 кгр. Теоци 8—20 фор. од комада. Овци 8—11 ф., млади јагањци 6—9 фор. од пара.

Време снежно умерено хладно. Вода у Дунаву опада. Под нашом вароши је лед стао — но доста је трошан, снежаник.

*

У **Будимпешти** 3. (15.) фебруара. На житној берзи је шеница умерено нуђена а, воља за куповање је била доста добра но резерва није ипак фалила. Лошијој шеници је цена са $2^1/_2$—5 новчића побијена.

Плаћана шеница потиска тешка 80.8. 7 ф. 65 н., 80. 7 ф. 60 н., 78. 7 ф. 50 н., пештанска 79.5. 7 ф. 55 н., 79. 7 ф. 55 н. стонобеоградска 81.7. 7 ф. 75. н. бачка 79. 7 ф. 57 н. банатска 79.2. 7 ф. 50 н., 78.8. 7 ф. 50 н. Све на три месеца.

Термини: Шеница за пролеће 7 ф. 32—33 н., за јесен шеница 7 ф. 50—51 н. кукуруз за мај-јуни 5 фор. 5—6 н, зоб за пролеће 5 ф. 28—29 нов., Репица кол. за август-септембар 11 ф. 50—$77^1/_2$ н.

*

У **Будимпешти** 2. (14.) фебруара. На марвени недељни вашар је догоњено 2099 ком. рогате марве за кланицу. Пошто је било нешто више купаца из иноземства, вашар је доста живахан био са напредним ценама. Све што је догоњено продано је. Плаћани волови угар. творнички угојени 23—26 фор. угарски обични штајски добро урађени 20—22 ф., угарски лошији волови из радње 17—19 ф., краве угарске 17—21 ф. Све од 100 кгр. живи на меру.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Родољуб. Трагедија у четири чина. Написао Никола Ж. Марковић-Ердељан богослов. У Земуну. Штампано у штампарији Симе Панђа. 1889. Цена 60 нов. (6 гроша.)

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 1. ЈУНА 1888. П. Н.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мњевити влак (Orient-Express)	Меповити влак I. II. III.	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Меповити влак II. III.
—	**Будимпешта**	полази	**5.35**	**9.15**	2.40	8.00	—
175	**Субатица**	„	8.54	1.46	**6.24**	6.10	**11.35**
	Шандор	„		1.57	—	—	—
	Верушић	„		2.15	—	—	—
193	Чантавир	„		2.29	—	6.37	**12.36**
	Зобнатица	„		2.40	—	—	—
207	Топола	„		3.05	**6.58**	7.02	**1.22**
	К. Хеђеш	„		3.32	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		3.42	**7.17**	7.26	**2.10**
234	Врбас-Кула	„		4.11	**7.31**	7.49	**2.52**
248	Стари Кер	„		4.39	**7.46**	8.11	**3.32**
	К. Алпар	„		4.51	—	—	—
260	Кисач	„		5.06	—	8.29	**4.41**
276	**Нови Сад**	„	10.49	5.55	**8.23**	9.03	**5.24**
279	Петроварадин гр.	„		**6.05**	—	9.10	—
281	Петроварадин	„		**6.16**	**8.32**	9.19	—
286	Карловци	„		**6.32**	**8.41**	9.30	—
296	Чортановци	„		**6.58**	—	9.50	—
300	Бешка	„		**7.11**	—	9.57	—
310	Инђија	„		**7.40**	**9.14**	10.17	—
318	Стара Пазуа	„		**7.58**	**9.23**	10.30	—
326	Нова Пазуа	„		**8.16**	—	10.43	—
332	Батајница	„		**8.32**	—	10.54	—
347	**Земун**	„	12.18	**9.04**	**9.55**	11.15	—
359	**Београд**	„	12.32	—	**10.10**	11.35	—

(Мњевити влак: сваког петка; Меповити влак: сваког петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Меповити влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Меповити влак II. III.
—	**Београд**	полази	**2.30**	**5.35**	—	5.16	—
12	**Земун**	„	**2.44**	6.00	6.30	5.48	—
27	Батајница	„		—	7.03	**6.10**	—
34	Нова Пазуа	„		—	7.19	**6.21**	—
41	Стара Пазуа	„		6.32	7.37	**6.34**	—
49	Инђија	„		6.44	8.04	**6.53**	—
60	Бешка	„		—	8.29	**7.12**	—
64	Чортановци	„		—	8.40	**7.20**	—
73	Карловци	„		7.14	9.05	**7.40**	—
78	Петроварадин	„		7.22	9.21	**7.51**	—
81	Петроварадин гр.	„		—	9.29	**7.58**	—
83	**Нови Сад**	„	**4.16**	7.39	9.54	**8.17**	**10.56**
100	Кисач	„		—	10.30	**8.40**	**11.49**
	К. Алпар	„		—	10.44	—	—
112	Стари Кер	„		8.10	10.57	**8.58**	**12.26**
125	Врбас-Кула	„		8.25	11.30	**9.21**	**1.20**
136	Х. Фекетехеђ	„		8.39	11.55	**9.39**	**2.09**
	К. Хеђеш	„		—	12.02	—	—
152	Топола	„		8.57	12.36	**10.06**	**3.05**
	Зобнатица	„		—	12.52	—	—
166	Чантавир	„		9.14	1.04	**10.27**	**3.43**
	Верушић	„		—	1.15	—	—
	Шандор	„		—	1.33	—	—
185	**Субатица**	стиже	6.01	9.34	1.45	**10.52**	**4.35**
	Субатица	полази	6.03	9.46	—	**2.25**	**11.22**
359	**Будимпешта**	стиже	9.35	1.25	6.50	**7.30**	9.45

(Мњевити влак: сваке суботе; Меповити влак: сваке суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАРОДНИ ПРИЈАТЕЉ
ДРУГА СВЕСКА
ДРЖАВА И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

ушла је у штампу. Поручбине и претплата се шаљу на г. **Јована Т. Чавића трговца у Новом Саду.** Она господа, који нису пречистила рачуне за 1. свеску, нека то изволе најскорије учинити.

У Новом Саду крајем јануара 1889.

Уредништво „Народног Пријатеља“.

КЊИЖЕВНА ЗРНЦА
ПРВА КЊИГА.

Нема више на стовариштy. Пошто још поручбине стижу, моле се сва господа, која су поручила књиге, а нису рачун уредила, нека то најскорије учине, како би друга свеска ушла у штампу. Преостале књиге нека се пошљу одмах писцу или **администрацији „Заставе“.**

Изашао је из штампе

„ЈАВОР“
ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Уређује:

Др. ИЛИЈА ОГЊАНОВИЋ и ЈОВАН ГРЧИЋ.

Власник:

ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ.

БРОЈ 6.

Манити глумац. (Мозаик.) Од Љ. П. Ненадовића. — Није заслужила. Приповетка. Пише Сиротица. — На Бадњи дан. Приказано Јанку М. Веселиновићу. Песма. Од Вл. М. Јовановића. — Изгнаник. (Из живота зирјанских ловаца) Од А. Круглова. — Доменико Ћамполи, италијански критичар и новелиста. Од Марка Цара. — Листак. У славу и спомен дру Јосифу Панчићу, члану књижевног одељења „Матице Српске“, говорио у свечаној седници у дворани „Матице Српске“ о св. Сави 1889. Андрија М. Матић. (Свршетак.) — Белешке. — Друштва. — Разно. — Нове књиге. — Додатак: Шаљива питања и задаци. (Свршетак.) — Стари натпис. Од † Ђ. Р. — Палиндроми. — Загонетка. — Старе књиге. — Огласи.

„Јавор“ излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду, 4. фебруара 1889.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора.“

ОГЛАСИ.

Ganzseidene bedruckte Foulards fl. 1.20 bis fl. 3.90 p. Met. (ca. 450 versch. Dessins).
Seiden-Grenadines, schwarz und farbig (auch alle Lichtfarben) **95 kr.** bis fl. 9.25 p. Met. (in 18 Qual.) — versendet robenweise porto- und zollfrei das Fabriks-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

СТЕЧАЈ.

На оштој основној школи, са српским и мађарским наставним језиком у Соколовцу упражњено је место учитеља. Место ово скопчано је са овим додатком: 1. 300 фор. годишње у готовом; 2. 12 пр. метера дрва за гориво; 3. Стан са баштом. Они, који желе добити ово место, нека до 8. (20.) фебруара о. г. поднесу своје молбенице вис. кр. угар. министарству просвете. Молбенице морају бити на мађарском језику и са бљегом, а шаљу се управном одбору жупаније крашо-северинске у Лугошу. Наименованом учитељу спадаће у дужност да учи децу и православном црквеном пјенију.

1—1 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Срп. Елемиру. Дужности су прописане школском уредбом, а плата је: 400 ф. а. вр., пет хвати сламе за грејање учитељског стана и школе и слободан стан са баштом од 200 □ хвати.

Рок је стечају до 12. фебруара по старом календару 1889. год.

3—3 **Школски одбор.**

ПАМУЧАРСКА И СРПСКО-ПЛАТНАРСКА ТРГОВИНА
ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА
у Новом Саду

потребује једног спомоћника. Ступити може одма. Вичан том послу има првенство. 1—2

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до оштег знања ставља, да ће се за време од дана закупа 1889. до 15. августа односно 31. октобра 1889. за готов новац под закуп издавати сљедеће ритске земље, као:

860 јутара ритских земаља чурушкој општини припадајућих у I. заливу лежећих.

597 јутара ритских земаља каћској општини припадајућих у VI. заливу лежећих.

374 јутара ритских земаља ковиљској општини припадајућих у VI. заливу лежећих.

$14^{500}/_{....}$ јутара ритских земаља сентиванској општини припадајућих у III. заливу лежећих (Греда.)

236 јутара ритских земаља сентиванској и ђурђевачкој општини припадајућих у III. заливу лежећих.

478 јутара ритских земаља мошоринској општини припадајућих у III. заливу лежећих, последња у парцелама од 50 и више јутара за пашу.

Дражба истих земаља држаће се на лицу места и то:

26. фебруара 1889. и следећих дана по новом календару у чурушком риту.

27. фебруара 1889. и следећих дана по новом календару у каћском риту.

4. марта 1889. и следећих дана по новом календару у ковиљском риту.

7. марта 1889. и следећих дана по новом календару у сентиванском риту.

11. марта 1889. и следећих дана по новом календару у сентиванском, ђурђевачком и мошоринском риту; почињући свагда у 8 сахата ујутру.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. Закупници позивају се у одређеном времену на лице места.

Општинско поглаварство умољава се да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу 6. фебруара 1889.

Председник управног одбора
Гајшин.

3—3

40-годишње признање!

Болести у устима и зубне болести

као клађење зуба, зубобољу, запаљења, отоке, да не тече крв из меса око зуба, непријатан задах из уста, стварање камена око зуба најсигурније чува и лечи, кад се дневно употребљује у целом свету чувена права ц. к. дв. зубног лекара

др. Попа АНАТЕРИНСКА ВОДИЦА ЗА УСТА у знатно повећаним боцама по 50 н., 1 ф., 1.40.

пошто сваку другу водицу зубну надмашује, као средство за чување од свију болести у устима и зубних болести као опробана водица за испирање при хроничним вратобољама и као нужно средство за испирање при употреби минералних вода, а која водица, кад се заједно употребљује са **зубним прашком или зубном пастом др. Попа** одржава увек чисте и лепе зубе.

Зубна пломба др. Попа најбоље је средство, да испуњавамо сами себи зубе.

Биљни сапун др. Попа против свакојаких мрасуљица а уједно изврстан и за купање.

Др. ПОПА

из семена од сунцокрета зејтин-сапун.
Savon impér. de Venus.
Savon cristallin de Glycérine.
Savon transparent de Glycérine.
који садрже у себи 40% глицерина.

Сада су најомиљенији сапуни за умивање и за чување здравља ради одржања нежног и свежег лица као и белих као снег руку.

Цена: **Анатеринска водица за уста** 50 нов., ф. 1.— фор. 1.40; **Анатеринска зубна паста** у довама фор. 1.22; **Мирисава зубна паста** по 35 нов.; **Зубни прашак** у кутицама 68 нов.; **Зубна пломба** у кутијама фор. 1.—; **Биљни сапун** 30 нов.

Нарочито се опомиње сваки, да се чува од куповања лажне анатеринске водице за уста, која се по анализи највише састоји из препарата разних киселина, те која због тога зубе пре времена исквари.

Dr. J. G. POPP, Wien, I. Bognergasse 2.

Може се добити у **Н. Саду:** у апотеци Гровингеровој и Г. Плавшића, код Љ. Стефановића, Д. Коде, Е. Слевака и П. Јовановића. У **Паланци:** код К. Харликовића апот. У **Футогу:** у апот. С. Цвика. У **Петровцу:** у апот. Е. Адањи. У **Бачу:** Ј. Доминић апот. У **Петроварадину:** у апот. наследника Деодатових. У **Карловци:** у апот. Л. Страсера посл. У **Руми:** у апот. И. Хондела и А. Ковјака. У **Илоку:** у апот. Ф. Ласлоа. У **Митровици:** у апот. Петровића, Цајсбергера, К. А. Суботића. У **Иригу:** у апот. Ц. Веселија. У **Вуковару:** Ф. Кирхбаума, А. Крајчовића апот., Васе Лукића трг. У **Бреотовцу:** К. Кораљи. У **Ердевику:** Ј. Здарил апот. У **Шиду:** А. Ковијака апот. У **Жупањи:** А. Тамач апот. као и у свима апотекама, дрогеријама и парфимеријама. Треба нарочито искати производе **др. Попа** и никако не примати друге. 4—49

СТЕЧАЈ.

Отписом вис. крал. угарског министарства богачасти и јавне наставе (под бр. 48.753. ex 1888. г.) уништен је избор једнога питомца с тим налогом, да се на то место нов стечај распише.

Зато се у стипендијској **закладу баронице Еуфимије Јовићке** поново отвара стечај на једно место, и то за слушаоца филозофског факултета.

Рок стечају траје до 14. (26.) фебруара о. г. и само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну. Ова стипендија за слушаоца филозофије износи 450 фор. годишње.

Молиоци су дужни уз молбу приложити ове исправе: 1. Крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере, 2. школску сведоџбу од последњег течаја, 3. лечничку сведоџбу о своме здрављу, 4. сведоџбу сиромашног стања, као и о моралном владању.

По закладном уставу питомци су дужни слушати изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. Право првенства имају они, који су родом Старо-Бечејци и чија је општа оцена бар добра. Тек ако таких не буде, онда се узима сваки други православан Србин и ученик, који је грађанин земаља св. Стеванове круне, и то по реду способности.

Ни један питомац не сме — у исто време — уживати још коју стипендију.

Из одборске седнице српске православне црквене општине у **Старом Бечеју** 28. јануара (9. фебруара) 1889. год.

Јован Михајловић перовођа. 2—3 **Др. Арон пл. Војновић** председник.

ФРАЊЕ-ЈОСИПА
БУНАР ГОРКЕ ВОДЕ.

„Најбоље чистило за родиље.“
Проф. др. **Лобмајер** у Загребу.

„Не даје повода никаковој муци“.
Проф. плем. **Бамбергер** у Бечу.

„Делује боље но која од других горких вода.“
Проф. **Лајдесдорф** у Бечу.

Мало је која вода тако на гласу, и мало која тако добро успева као **Фрање Јосипа горка бунар вода**, која је у особитој части код Њ. В. краља угарског, чијим је именом извор и крштен. Доброта ове воде призната је најбољим сведочбама добивеним на седам изложаба: четири златне медаље и ону за заслуге. Лечници највоље ову горку минералну воду ради њене особите пургативне способности, јер не даје повода никаквом нереду у цревима. Најбољи успеси, које свуда постизава, потврђују јој чувени глас, и сада ћеш **Фрање Јосипа горку бунар-воду** наћи чак и по селима.

Треба увек изрично тражити: **Фрање Јосипа горке бунар-воде.** Продаје се свуда.

7—10 **Управа у Будимпешти.**

МАШИНИСТА

вичан на ручној преси и тиглдруку може наћи сталног места и добру плату у штампарији **А. Славуја** у Шапцу. Првенство имају, који су вични у слагању. 3—3

ШПЕЦИЈАЛИТЕТ
ОД КОСЕ

коврџике да се ни у води не одвере

a комад 1 фор., **b** пар 1 фор. 40 нов., **c** комад 1 фор. 50 н. курјука 70 ст. по 2 ф. 50 н., 5 ф. и 10 фор. од фине косе.

a

Ланчиће и иконица кад ми се пошаље коса правим врло лепо по 3 фор. и скупље.

b

Нецова од косе за фризуре врло јефтино.

c

На захтевање по мустри шаљем per Nachnahme.

A. Danilowatz, Friseur
Wien, IX. Alserbachstrasse 32.

Соба по 70 нов. па на више.

П. Н. ПУТНИЦИМА!

Узимам слободу учтиво објавити, да сам одавно већ на гласу

ГОСТИОНИЦУ „КОД БЕЛОГ КУРЈАКА“

у Бечу (средиште унутрашње вароши)
I., Fleischmarkt, Wolfengasse Nr. 3.

купио и исту према захтевима новог времена снабдевши, у **уторак** 1. јануара 1889. ујутру отворио.

За изврсно јело и пиће као и за тачну послугу при умереним ценама постарао сам се најбоље. За многобројну посету понизно моли

АНТОН ЛУЦ,
гостионичар.

2—6

ПОСЛУГА СЕ НЕ УРАЧУНАВА.

Соба по 70 нов. па на више.

Власник и издавалац Милија Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.